

Aan: GGD/GHOR, ActiZ en IGZ

CC: VNG en VWS

Van: Vakgroep Jeugd, V&VN afdeling Maatschappij en Gezondheid

Betreft: Handreiking voor een gezamenlijk plan van aanpak JGZ tijdens crisis

Datum: 24-12-2021

Geachte bestuurders van de JGZ organisaties,

Het is weer alle hens aan dek in de publieke gezondheid. We zijn wederom in een crisis beland.

De Omikron variant grijpt steeds sneller om zich heen.

Ons aller belang is om deze crisis snel het hoofd te bieden en Nederland weer in rustig vaarwater te krijgen en anderzijds de jeugdgezondheidszorg te blijven garanderen. De onzekerheid en onvoorspelbaarheid van deze pandemie zetten de beslissers op alle niveaus voor zeer ingewikkelde dilemma's. Het is dus geen gemakkelijke positie voor bestuurders in de publieke gezondheid. Daar hebben wij veel begrip en respect voor. Maar we maken ons ook grote zorgen over het stopzetten van de preventieve jeugdgezondheidszorg, vooral omdat het juist in een crisistijd van belang is om aandacht te blijven besteden aan het gezond en veilig opgroeien van de nieuwe generatie. Vanuit onze betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de gezondheid van de bevolking doen wij als beroepsvereniging van jeugdverpleegkundigen, u hierbij **een handreiking**.

We willen de crisisorganisatie constructief helpen met een plan van aanpak voor de langere termijn. Maak de beroepsverenigingen medeverantwoordelijk voor het vinden van een antwoord op de vraag wat het juiste is om te doen betreffende de inzet van de JGZ in specifieke crisissituaties als deze. Ons vakmanschap kan jullie helpen recht te doen aan de schijnbaar tegengestelde belangen en wensen van alle betrokkenen, dat is ook de kern van onze expertise. Ons vakmanschap is zichtbaar door de vele HBO en Post HBO opgeleide verpleegkundigen, ambassadeurs, verpleegkundig specialisten, verplegingswetenschappers en gepromoveerde verpleegkundigen, die in uw instelling werkzaam zijn.

In diverse organisaties zien we groot verloop en een hoog ziekteverzuim onder onze collega's ontstaan. Het is dan ook geen geheim dat ons vakmanschap hierdoor onder grote druk staat. **De schaarste in tijd en capaciteit die momenteel op vele plekken in de JGZ heerst, brengt met zich mee dat de reguliere JGZ werkzaamheden al ternauwernood kunnen worden uitgevoerd.** Een verdeling over de vele urgente zaken is hierdoor nog moeilijker.

In de crisistijd, zoals nu, waarbij het reguliere werk in de JGZ gedeeltelijk afgeschaald wordt, zien we dat veel van onze collega's onder nog hogere druk komen te staan. Ze worstelen met de vragen: **Wat is het juiste om te doen in deze specifieke situatie? Kunnen we nog wel voldoende steun bieden aan kinderen, jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties? Hoe blijft de JGZ zichtbaar?**

De achterstand opgelopen vanaf februari 2020 drukt nog steeds op de schouders van de JGZ medewerkers, ze voelen die verantwoordelijkheid in de richting van ouders, kinderen en jeugdigen.

Wij, jeugdverpleegkundigen en verpleegkundig specialisten zijn trots op ons beroep. Wat we doen voor de jeugdigen en ouders is niet vrijblijvend. Kinderen hebben vanuit de **Rechten van het kind**, recht op zorg. De bescherming die de **BIG-registratie** ons vakmanschap biedt geeft tegelijkertijd ook de garantie aan de jeugdigen en hun ouders dat we hun rechten, belangen en wensen meewegen in de handelingen die we doen. Deze verantwoordelijkheid nemen wij ten volle.

Het afschalen blijkt overigens niet overal even grootschalig te gebeuren. Afgelopen week inventariseerde V&VN jeugd de gerealiseerde afschaling onder haar leden, werkzaam bij JGZ-organisaties (GGD, thuiszorg en zelfstandige stichtingen) over geheel Nederland, en zagen we een heel divers beeld van hoe de crisisorganisatie omgaat met de JGZ.

¹Uitval reguliere zorg door COVID-19 bij de jeugdgezondheidszorg; een verkennend onderzoek, AnderssonElffersFelix (AEF), februari 2021

Grosso modo komt er een viertal beelden naar voren:

- A. Veel jeugdverpleegkundigen werken al op eigen initiatief naast hun reguliere baan voor de crisisorganisatie.
- B. In sommige regio's wordt de JGZ, vanuit het belang van haar basistaken en haar functie als basisvoorziening voor de jeugd, niet gevraagd door de crisisorganisatie om mee te helpen. Vaak worden daar uitzendbureaus voor ingeschakeld.
- C. Er wordt vanuit de crisisorganisatie (dringend) gevraagd om vrijwillig mee te doen; dikwijls begeleid door een eis aan minimale uur beschikbaarheid. Daarbij worden vakanties ingetrokken en opgeschort.
- D. In sommige regio's wordt de JGZ zo goed als of volledig afgeschaald en ingezet in de crisisorganisatie. Hooguit de kwetsbare kinderen, mits we die in beeld hebben, blijven in beeld. Dit terwijl de JGZ bij uitstek voor het bevorderen en normaliseren van het opvoeden en opgroeien van alle kinderen is, maar ook nieuwe kwetsbaarheden dient te signaleren.

We constateren dat er **géén eenduidig landelijke aanpak** is van de crisisorganisatie. Deze verschillen in aanpak snappen we heel goed vanuit het lokale en regionale capaciteitsperspectief. Redenerend vanuit het feit dat de JGZ een landelijk basisvoorziening is en dat dit minimum ook voor ieder kind (ongeacht waar woonachtig) in dezelfde mate beschikbaar moet zijn, ontstaan er echter **regionale verschillen** wat op de werkvloer onderlinge discussies, irritaties en boosheid geeft. In sommige regio's zakken we al door de basis.

De zogeheten **AEF-keuzetool**¹ (overgenomen van het JGZ Corona crisisteam) is een helpend instrument voor de organisatie om snel een keuze te maken bij het afschalen van de JGZ. **We zouden graag zien dat deze keuzetool, geïnitieerd door de VNG, samen met ons geactualiseerd wordt.** We kennen inmiddels de negatieve gevolgen van de lockdowns voor de mentale gezondheid van kinderen en jongeren en voor kinderen in kwetsbare thuissituaties.

Nogmaals onze handreiking:

We willen de crisisorganisatie constructief helpen met een plan van aanpak voor de langere termijn. Maak de beroepsverenigingen medeverantwoordelijk voor het vinden van een antwoord op de vraag wat het juiste is om te doen betreffende de omvang en tijdsduur van de inzet van de JGZ in specifieke crisissituaties als deze. Dit soort morele dilemma's vragen om moreel beraad.

Tenslotte hebben een dringend verzoek aan alle werkgevers. We vragen u om uw vakmensen in staat te stellen hun vakmanschap nog beter te kunnen uitoefenen met tijd voor intervisie, intercollegiale toetsing en het voeren van moreel beraad.

Juist in tijden van crisis, waarbij onder hoge tijdsdruk beslissingen genomen moeten worden, kunnen we dan weloverwogen keuzes blijven maken waarbij voldoende rekening is gehouden met rechten en belangen van alle betrokkenen.

Graag zien we uw reactie tegemoet en een mogelijkheid voor overleg.

Met vriendelijke groet,

Annemieke Goudkuil, voorzitter Vakgroep Jeugd, Afdeling M&G, V&VN

Ingrid Staal, voorzitter wetenschappelijke commissie Jeugd, Afdeling M&G, V&VN

¹Uitval reguliere zorg door COVID-19 bij de jeugdgezondheidszorg; een verkennend onderzoek, AnderssonElffersFelix (AEF), februari 2021